

การสืบราชสันตติวงศ์เจ้าผู้ครองรัฐคูเวต

ชูชาติ พุฒเพ็ช*
*

บทนำ

การสวรรคตของเจ้าผู้ครองรัฐคูเวตเชค คอบาห์ อัลอะห์หมัด อัลคอบาห์ เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๓ ที่ผ่านมา สิริอายุปีที่ ๙๑ ครองตำแหน่งเจ้าผู้ครองรัฐยาวนานรวม ๑๔ ปี นับตั้งแต่ปี ๒๐๐๖ ส่งผลให้ประชาคมโลกอาหรับ และโลกอิสลามเกิดความโศกเศร้าอย่างที่สุด ซึ่งหากติดตามจากสื่อกระแสหลักย่อมประจักษ์ชัดว่า มีกระแสการแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งผ่านช่องทางต่าง ๆ ของเหล่าบรรดาผู้นำ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก รวมถึงประธานรัฐสภาไทยที่ได้ลงนามแสดงความเสียใจในวาระดังกล่าว^๑

อย่างไรก็ดี ในวันเดียวกันเพียงไม่กี่ชั่วโมง สำนักกิจการเจ้าผู้ครองรัฐคูเวต ได้ประกาศแต่งตั้งเจ้าผู้ครองรัฐคนใหม่ โดยเป็นไปตามมติของคณะรัฐมนตรีที่ให้ความเห็นชอบประกาศแต่งตั้งเชคเนาวาฟ อัลอะห์หมัด อัลญาบิร อัลคอบาห์ เป็นประมุขของประเทศองค์ใหม่ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระบบการปกครองของคูเวตและราชประเพณีอันดีงาม โดยให้การเข้าสู่อำนาจในฐานะประมุขของประเทศเป็นไปตามที่หลักการที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน^๒

การสืบราชสันตติวงศ์ในราชวงศ์อัลคอบาห์

ระบบการปกครองรัฐคูเวตเป็นการปกครองในระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยมีอามิร (Amir) หรือเจ้าผู้ครองรัฐ เป็นประมุข และมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด โดยคูเวตแบ่งสรรอำนาจการปกครองออกเป็น ๓ ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ โดยอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติเป็นอำนาจในระบบรัฐสภา เรียกในภาษาอาหรับว่า มัจลิส อัลอุมมะห์ (Majlis Al-Ummah) ซึ่งเป็นระบบสภาเดี่ยว ประกอบด้วยจำนวนสมาชิกรวมทั้งสิ้น ๕๐ คน มีวาระคราวละ ๔ ปี โดยที่มาของสมาชิกทั้งหมด

* นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการพิเศษ (ภาษาอาหรับ) สำนักภาษาต่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

^๑ นายชวน หลีกภัย ประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร ร่วมลงนามแสดงความเสียใจ ในโอกาสที่เชค คอบาห์ อัล อะห์หมัด อัล คอบาห์ (Sheikh Sabah al-Ahmad al-Sabah) เจ้าผู้ครองรัฐคูเวตสวรรคต ในวาระดังกล่าว ได้รับเกียรติจากเอกอัครราชทูตคูเวตประจำประเทศไทย นายมุฮัมหมัด ฮุเซน อัลฟัยลาภาวีย์ พร้อมคณะทูตทหารและความมั่นคง นักการทูตคูเวตให้การต้อนรับอย่างอบอุ่น ทั้งนี้หลังการลงนามแสดงความอาลัยดังกล่าว ได้มีการพบปะพูดคุยระหว่างประธานรัฐสภาไทยและเอกอัครราชทูตคูเวต โดยประเด็นสนทนามีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกับความรู้สึกเสียใจ สะท้อนถึงความอาลัยต่อการจากไปของเจ้าผู้ครองรัฐ และกล่าวถึงคุณูปการมากมายที่พระองค์ได้สร้างไว้ตลอดเวลาการครองอำนาจในฐานะประมุขแห่งรัฐคูเวตโดยเฉพาะความสัมพันธ์ในระดับราชวงศ์ระหว่างไทยกับรัฐคูเวตที่มีมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน

^๒ ตามมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญคูเวต ปี ๑๙๖๒ ซึ่งมีผลใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบัน ได้กำหนดให้ประมุขของรัฐ คือ (Amir) อามิร (เจ้าผู้ครองรัฐ) โดยการสืบราชสันตติวงศ์แห่งวงศ์ตระกูลมูบาร็อก อัลคอบาห์ และบัญญัติในมาตรา ๖ ให้ระบบการปกครองคูเวตเป็นการปกครองตามระบอบราชาธิปไตยโดยอำนาจเป็นของปวงชน

มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งรัฐธรรมนูญคูเวตไม่อนุญาตให้มีการตั้งพรรคการเมือง เพียงแต่เปิดช่องให้มีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองผ่านกลุ่มการเมืองและผ่านกระบวนการเลือกตั้งเข้าสู่อำนาจในฐานะสมาชิกรัฐสภาโดยทำหน้าที่ผู้แทนปวงชน

ส่วนฝ่ายบริหารมาจากการแต่งตั้งโดยตรงจากเจ้าผู้ครองรัฐทำให้คณะรัฐบาลเป็นรูปแบบผสมระหว่างสายตระกูลราชวงศ์กับผู้แทนปวงชน หากถึงคราววาระการดำรงตำแหน่งของเจ้าผู้ครองรัฐมีอันต้องสิ้นสุดลง^๓ และจำเป็นต้องมีกระบวนการสืบราชสันตติวงศ์เพื่อให้มีประมุของค์ใหม่โดยเร็ว ในการนี้รัฐธรรมนูญคูเวตจึงได้บัญญัติหมวดที่เกี่ยวกับประมุขหรือเจ้าผู้ครองรัฐโดยให้เรียกประมุขแห่งรัฐว่า “Amir” (ออกเสียงว่า “อา-มีร์”) และตำแหน่งเจ้าผู้ครองรัฐย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ การลอบลู่ คุกคาม ประสงค์ร้ายมิอาจกระทำได้ ทั้งนี้ การแต่งตั้งประมุขแห่งรัฐต้องมาจากผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากทายาทตระกูลมูบาร็อก อัลศอบาห์ ซึ่งก่อนหน้าเป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นมกุฎราชกุมารโดยชอบแล้ว ซึ่งเป็นไปตามความที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญคูเวต^๔ กำหนดให้เจ้าผู้ครองรัฐเมื่อเข้าสู่อำนาจแล้วต้องพิจารณาแต่งตั้งผู้สืบราชสันตติวงศ์ไว้ล่วงหน้า จึงกล่าวได้ว่า ต้องมีการแต่งตั้งมกุฎราชกุมารให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาไม่เกิน ๑ ปี นับจากวันที่มีการรับรองและสถาปนาเจ้าผู้ครองรัฐองค์ใหม่ โดยขั้นตอนแรกให้เจ้าผู้ครองรัฐยินยอมและให้การรับรองเพื่อแต่งตั้งมกุฎราชกุมารให้แล้วเสร็จ ถัดมาให้รัฐสภารับรองและให้สัตยาบัน โดยประธานรัฐสภาเรียกประชุมสมาชิกรัฐสภาเป็นวาระพิเศษ เพื่อพิจารณาวาระการให้ความเห็นชอบดังกล่าว โดยการรับรองและให้สัตยาบันทายาทผู้สืบทอดอำนาจ ต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมากเด็ดขาดของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ กรณีที่ไม่มีการแต่งตั้งทายาทสืบทอดตำแหน่งไว้แล้วก่อนหน้า ให้ถือเป็นอำนาจของเจ้าผู้ครองรัฐในการพิจารณารับรอง และส่งรายชื่อทายาทผู้สืบอำนาจประมุขคนต่อไปไม่น้อยกว่า ๓ รายชื่อ โดยผู้สืบทายาททั้งหมดต้องมาจากตระกูลมูบาร็อก อัลศอบาห์ และให้รัฐสภาพิจารณาเพื่อให้ความเห็นชอบเพียงหนึ่งเดียวเพื่อแต่งตั้งในตำแหน่งมกุฎราชกุมารผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นสู่ตำแหน่งประมุขแห่งรัฐคนต่อไป โดยรัฐสภาต้องผ่านความเห็นชอบและการให้สัตยาบันด้วยเสียงข้างมาก

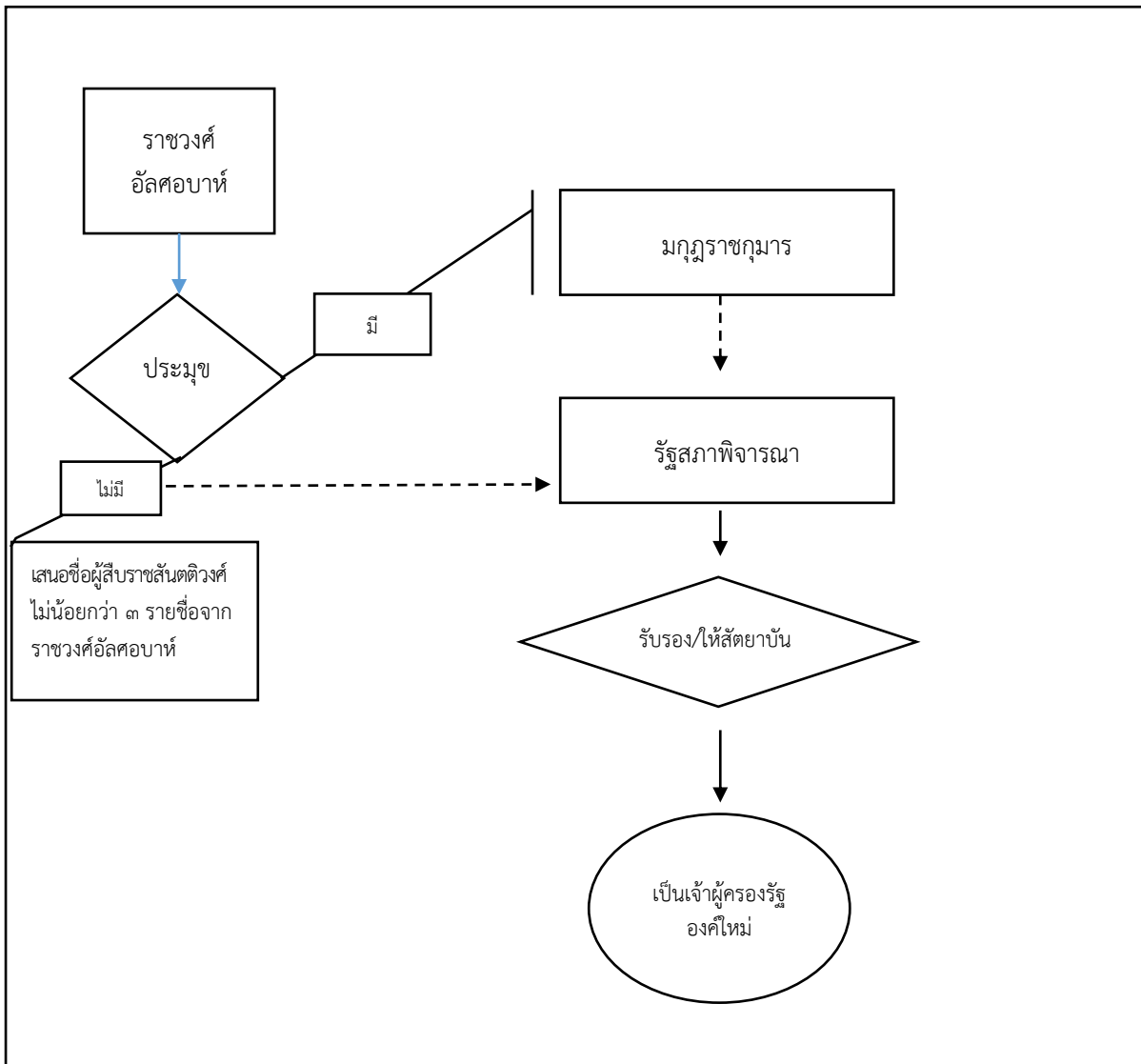
อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญคูเวตได้กำหนดให้คุณสมบัติของผู้สืบราชสันตติวงศ์ต้องมีคุณสมบัติครบทั้ง ๓ เงื่อนไข ประกอบด้วย ต้องมีอายุไม่น้อยกว่า ๓๐ ปีบริบูรณ์ เป็นผู้มิสติปัญญาสมบูรณ์ และเป็นบุตรผู้สืบสันดานจากบิดาและมารดาที่เป็นมุสลิมเท่านั้น ซึ่งทั้ง ๓ เงื่อนไขดังกล่าวเป็นเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในกฎหมายสูงสุด นอกเหนือจากเงื่อนไขสำคัญก่อนหน้าคือการมีเชื้อสายตระกูลมูบาร็อก อัลศอบาห์

^๓ การสิ้นสุดลงของตำแหน่งประมุขแห่งรัฐเกิดจากกรณีต่าง ๆ ดังนี้ ๑) สวรรคต ๒) สละอำนาจ ๓) ไร้ความสามารถเป็นที่ประจักษ์ ๔) ขาดคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

^๔ เจตนารมณ์แห่งกฎหมายฉบับนี้อาศัยบทบัญญัติตามความในมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญคูเวตที่กำหนดขอบเขตและหลักการแห่งกฎหมายว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ของเจ้าผู้ครองรัฐ และการแต่งตั้งมกุฎราชกุมาร ผู้เข้าสู่อำนาจเจ้าผู้ครองรัฐคนต่อไป ซึ่งรายละเอียด กระบวนการ และวิธีการแต่งตั้งจะต้องมีการตรากฎหมายอื่นเป็นกรณีเฉพาะ หรือเรียกว่ากฎหมายรองเพื่อการดำเนินการในทุกขั้นตอนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ผังขั้นตอนการสืบราชสันตติวงศ์เจ้าผู้ครองรัฐคูเวต

ดังนั้น หากพิจารณาถึงหลักการและเหตุผลในการตรากฎหมายเกี่ยวกับสถาบันประมุขแห่งรัฐคูเวต ย่อมสะท้อนให้เห็นว่า การแต่งตั้งผู้สืบทอดตำแหน่งเจ้าผู้ครองรัฐมีความจำเป็นอย่างยิ่ง จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยการสืบทอดอำนาจอย่างชัดเจน และกฎหมายฉบับนี้ตราไว้ในปี ๑๙๖๔ มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๐ มาตรา สามารถแบ่งสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ออกเป็นรายมาตรา ประกอบด้วย

- มาตรา ๑ บททั่วไป
- มาตรา ๒ - ๕ หมวดเจ้าผู้ครองรัฐ
- มาตรา ๖ - ๙ หมวดรองเจ้าผู้ครองรัฐ หรือ มกุฎราชกุมาร
- มาตราสุดท้ายเป็นอำนาจหน่วยงานรับผิดชอบและวันที่มีผลใช้บังคับ ซึ่งปรากฏรายละเอียดของแต่ละมาตรา ดังนี้

กฎหมายว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์เจ้าผู้ครองรัฐคูเวต

เรา ศอบार् อัลซาลิม อัลศอบार् มกุฎราชกุมารและรองเจ้าผู้ครองรัฐคูเวต

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ มกราคม ๑๙๖๔

อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๔ มาตรา ๕๙ และมาตรา ๖๑ โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ คูเวตเป็นระบบเจ้าผู้ครองรัฐโดยการสืบราชสันตติวงศ์จากเชื้อสายมูบาร็อก อัลศอบार्

หมวด ๑ ประมุข (เจ้าผู้ครองรัฐ)

มาตรา ๒ เจ้าผู้ครองรัฐคือประมุขแห่งรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครองมิอาจลบลู่ได้ และให้ใช้นามเรียกว่า “ศอ-ฮิบ-อัล-ซุม-อา-มีร์-อัล-คูเวต”

มาตรา ๓ ให้เจ้าผู้ครองรัฐมีอำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยมีคุณสมบัติครบถ้วน ปราศจากลักษณะต้องห้าม เช่นเดียวกับคุณสมบัติของมกุฎราชกุมาร หากมีข้อสงสัยว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือไร้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ให้คณะรัฐมนตรีเสนอเรื่องดังกล่าวเพื่อให้รัฐสภาพิจารณา ทั้งนี้ ให้การพิจารณาอยู่ในระเบียบวาระการประชุมแบบพิเศษโดยเป็นการประชุมลับ เมื่อรัฐสภาออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดถึงการขาดคุณสมบัติป้องกันตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอ ให้รัฐสภาลงมติออกเสียงให้ความเห็นชอบเพื่อถ่ายโอนอำนาจของเจ้าผู้ครองรัฐที่ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามเช่นว่านั้นถ่ายโอนให้กับมกุฎราชกุมารที่ตั้งไว้ เพื่อให้เข้าสู่อำนาจและปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าผู้ครองรัฐแทนเป็นการชั่วคราว หรือเป็นการครองอำนาจสืบไป โดยใช้เสียงข้างมากถือเป็นที่สุด โดยคะแนนเสียงเห็นชอบต้องไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของสมาชิกรัฐสภาทั้งหมดที่มีอยู่

มาตรา ๔ เมื่อตำแหน่งเจ้าผู้ครองรัฐว่างลง ให้แต่งตั้งมกุฎราชกุมารเป็นเจ้าผู้ครองรัฐ กรณีตำแหน่งเจ้าผู้ครองรัฐว่างลงก่อนหน้าการแต่งตั้งมกุฎราชกุมารโดยสมบูรณ์ไว้แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีบริหารราชการแผ่นดินโดยใช้อำนาจประมุขแห่งรัฐไปพลางก่อน จนกว่าจะมีการคัดเลือกเจ้าผู้ครองรัฐองค์ใหม่ โดยมีระเบียบและวิธีการตามที่บัญญัติในมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ กระบวนการคัดเลือกทายาทสืบราชสันตติวงศ์เพื่อเข้าสู่ตำแหน่งประมุขของรัฐ ต้องเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาไม่เกิน ๘ วัน นับตั้งแต่วันที่ตำแหน่งเจ้าผู้ครองรัฐว่างลง

มาตรา ๕ ห้ามมิให้เจ้าผู้ครองรัฐดำเนินการทางคดีในนามของพระองค์ต่อศาล แต่ให้แต่งตั้งผู้แทน หรือคณะผู้แทนปฏิบัติหน้าที่ภายใต้บัญชา ให้ดำเนินการในกรอบเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับอรรถคดีที่เกี่ยวข้อง และให้บุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งโดยตรงดำเนินการทางคดีความในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการของเจ้าผู้ครองรัฐ

หมวด ๒ มกฏราชกุมาร

มาตรา ๖ ให้แต่งตั้งมกฏราชกุมารตามวิธีการที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญโดยมีนามเรียกว่า “ซุมวาลีย์อัลอะห์ดี” โดยมีมกฏราชกุมารต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน ดังนี้ ต้องเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ ต้องเป็นมุสลิม และเป็นบุตรของบิดามารดาโดยชอบด้วยหลักชารีอะห์ และมีอายุไม่น้อยกว่า ๓๐ ปีบริบูรณ์ตามปีสุริยคติ นับตั้งแต่วันที่รัฐสภาให้การรับรอง และให้สัตยาบัน

มาตรา ๗ ให้มกฏราชกุมารปฏิบัติหน้าที่แทนประมุขแห่งรัฐด้วยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ กรณีที่ประมุขมิได้อยู่ในประเทศ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔

กรณีประมุขแห่งรัฐขอให้มกฏราชกุมารช่วยปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องใด ๆ อันถือเป็นกิจการภายในประเทศ ย่อมกระทำได้ และถือเป็นอำนาจประมุขแห่งรัฐ

มาตรา ๘ กรณีมกฏราชกุมารขาดคุณสมบัติข้อหนึ่งข้อใด หรือไร้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่เนื่องจากปัญหาสุขภาพ ให้ประมุขส่งเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา และเมื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว และรับรองตามความเชื่อนั้น ให้คณะรัฐมนตรีส่งเรื่องไปยังรัฐสภา เพื่อพิจารณาบรรจุเป็นวาระพิเศษโดยเป็นการประชุมแบบลับ กรณีที่รัฐสภาเห็นชอบในประเด็นขาดความสามารถหรือขาดคุณสมบัติตามที่เสนอต้องได้คะแนนเสียงข้างมากของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ หากเห็นชอบให้มกฏราชกุมารสิ้นสุดเป็นการชั่วคราว หรือให้อำนาจนี้เปลี่ยนไปยังบุคคลอื่นถือเป็นที่สุดย่อมกระทำได้ โดยให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๙ กฎหมายฉบับนี้มีสถานะเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ มิให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม เว้นแต่โดยวิธีการให้แก้ไขเพิ่มเติมที่กำหนดไว้เช่นเดียวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๐ ให้นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายทุกประการ และให้มีผลใช้บังคับนับตั้งแต่วันที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ผู้รับสนองราชโองการ

รองประมุขแห่งรัฐ

ศอบาห์ อัลซาลิม อัลศอบาห์

รองนายกรัฐมนตรี

ญาบิร อัลอะห์หมัด อัลญาบิร

บทสรุป

ภายหลังการสวรรคตของเชคศอบาห์ อัลอะห์หมัด อัลศอบาห์ ซึ่งครองอำนาจในฐานะเจ้าผู้ครองรัฐคูเวตยาวนานกว่า ๑๔ ปี และสร้างคุณูปการเป็นที่ประจักษ์มากมายทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศจนได้รับการขนานนามว่าเจ้าผู้นำในเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยทำที่ทั้งหมดมาจากความพยายามในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งเกิดขึ้นภายในกลุ่มประเทศคณะมนตรีความมั่นคงว่าอาหรับที่ดำรงอยู่ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เช่นกรณีการคว่ำบาตรกาตาร์จากประเทศในกลุ่มความร่วมมือเดียวกันภายใต้การนำของซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ บาห์เรน เป็นต้น

การสวรรคตของประมุขแห่งรัฐคูเวต เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๓ ที่ผ่านมา ทำให้กระบวนการสืบสันตติวงศ์แห่งราชวงศ์อัลศอบาห์ ได้ดำเนินไปตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายการสืบราชสันตติวงศ์ ส่งผลให้ผู้ครองตำแหน่งมกุฎราชกุมารได้รับความยินยอม เห็นชอบ และออกเป็นมติคณะรัฐมนตรีประกาศให้เชคเนาวาฟ อัลอะห์หมัด อัลศอบาห์ มกุฎราชกุมารขึ้นเป็นประมุขแห่งรัฐคูเวตคนใหม่ทันทีในช่วงเย็นของวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๓ และพระองค์ได้เข้าพิธีสาบานตนต่อรัฐสภา เพื่อรับตำแหน่งประมุขแห่งรัฐคูเวตโดยกระบวนการดังกล่าวเสร็จสิ้นลงในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓ ผ่านขั้นตอนการรับรอง และการให้สัตยาบันในที่ประชุมรัฐสภาเป็นที่เรียบร้อย

ในฐานะประมุขแห่งรัฐคูเวตองค์ใหม่ได้มีราชโองการลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๓ แต่งตั้งเชคมิชอัลอัลอะห์หมัด อัลศอบาห์ ให้ดำรงตำแหน่งมกุฎราชกุมาร ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้นำส่งให้รัฐสภาพิจารณาเพื่อรับรองและให้สัตยาบันแล้วเสร็จในการประชุมรัฐสภาเป็นวาระพิเศษ โดยกระบวนการของรัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ให้การรับรองและให้สัตยาบันซึ่งแล้วเสร็จลงในวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๓ ที่ผ่านมา ถือว่ากระบวนการการขึ้นสู่อำนาจของสถาบันอามิรหรือเจ้าผู้ครองรัฐคูเวตเสร็จสิ้นลงด้วยความรวดเร็วสงบเรียบร้อยตามครรลองและวิถีการปกครองแบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ยังความปลื้มปิติยินดีของชาวคูเวต และประชาคมโลกอาหรับโดยรวม

บรรณานุกรม

<https://www.france24.com/ar/20200930-%D8%A7%D9%84%D8%B4%D9%8A%D8%AE-%D9%86%D9%88%D8%A7%D9%81-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D8%B5%D8%A8%D8%A7%D8%AD-%D9%8A%D8%A4%D8%AF%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D9%8A%D9%85%D9%8A%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%AF%D8%B3%D8%AA%D9%88%D8%B1%D9%8A%D8%A9-%D8%A3%D9%85%D8%A7%D9%85-%D8%A7%D9%84%D8%A8%D8%B1%D9%84%D9%85%D8%A7%D9%86-%D8%A3%D9%85%D9%8A%D8%B1%D8%A7-%D8%AC%D8%AF%D9%8A%D8%AF%D8%A7-%D9%84%D9%84%D9%83%D9%88%D9%8A%D8%AA>

<http://www.kna.kw/clt-html5/run.asp?id=1836>

<https://www.aa.com.tr/ar/%D8%A7%D9%84%D8%AF%D9%88%D9%84-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8%D9%8A%D8%A9/%D8%A7%D9%84%D8%A8%D8%B1%D9%84%D9%85%D8%A7%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%83%D9%88%D9%8A%D8%AA%D9%8A-%D9%8A%D8%A8%D8%A7%D9%8A%D8%B9-%D9%85%D8%B4%D8%B9%D9%84-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D9%88%D9%84%D9%8A%D8%A7-%D9%84%D9%84%D8%B9%D9%87%D8%AF/1999575>

<https://www.aljazeera.net/news/arabic/2006/1/22/%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86-%D8%AA%D9%88%D8%A7%D8%B1%D8%AB-%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%85%D8%A7%D8%B1%D8%A9-%D9%81%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D9%83%D9%88%D9%8A%D8%AA>

<http://www.alfililaw.com/index.php/site-administrator/2013-10-29-07-05-42/85-2013-11-03-08-03-01>